

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG**

DƯƠNG THỊ YẾN

**QUẢN LÝ DI TÍCH MỘ VÀ ĐỀN THỜ
THÂN CÔNG TÀI, XÃ HỒNG THÁI, HUYỆN VIỆT YÊN,
TỈNH BẮC GIANG**

TÓM TẮT LUẬN VĂN THẠC SĨ

Chuyên ngành: Quản lý văn hóa

Mã số: 8319042

**CÔNG TRÌNH ĐƯỢC HOÀN THÀNH TẠI
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG**

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS Đào Đăng Phụng

Phản biện 1: PGS.TS Phạm Trọng Toàn

Phản biện 2: PGS.TS Nguyễn Thị Huệ

Luận văn được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận văn Thạc sĩ

Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương

Vào hồi... .. giờ... .. ngày 06 tháng 11 năm 2019

Có thể tìm đọc luận văn tại

Trung tâm Học liệu - Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương

I. Mở đầu

1. Lý do chọn đề tài

Di sản văn hóa, trong đó có các loại hình di tích là tài sản quý giá, có ý nghĩa quan trọng trong đời sống xã hội của mỗi quốc gia, dân tộc. Di tích chính là bằng chứng vật chất có ý nghĩa, minh chứng cho lịch sử đấu tranh dựng nước và giữ nước của nhân dân, là nơi tham quan, tìm hiểu về cội nguồn dân tộc, tìm hiểu về truyền thống lịch sử, đấu tranh chống ngoại xâm của nhân dân, từ đó hiểu được đặc trưng văn hóa và giáo dục các thế hệ tiếp bước truyền thống văn hóa và nhân văn của dân tộc.

Di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài xã Hồng Thái, huyện Việt Yên, tỉnh Bắc Giang. Là di tích lịch sử, song thực tế nơi đây luôn được coi là trung tâm sinh hoạt văn hóa chung của nhân dân thôn Như Thiết. Chính những buổi sinh hoạt văn hóa là dịp để cộng đồng dân cư cùng chung vui, chia sẻ và thêm gắn kết với nhau.

Trong những năm vừa qua, được sự quan tâm, hỗ trợ của Trung ương, tỉnh, huyện và địa phương, công tác tu bổ, tôn tạo, di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài ngày càng khang trang, tổ hảo.

Để có thể phát huy giá trị, ý nghĩa vốn có của di tích, việc quảng bá, kết nối khách tham quan đến với di tích là vô cùng cần thiết. Để làm được điều đó, cần có sự chung tay thực hiện công tác quản lý, bảo tồn và phát huy giá trị di tích của các cấp chính quyền, địa phương và cộng đồng dân cư trên địa bàn. Xuất phát từ thực tế nêu trên, học viên chọn đề tài ***“Quản lý di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài, xã Hồng Thái, huyện Việt Yên, tỉnh Bắc Giang”*** làm Luận văn tốt nghiệp Cao học, chuyên ngành Quản lý Văn hóa.

2. Mục đích nghiên cứu

Trên cơ sở khái quát những vấn đề mang tính lý luận và thực tiễn, luận văn đi sâu khảo sát, phân tích, làm rõ thực trạng quản lý di tích Mộ và Đền

thờ Thân Công Tài trong giai đoạn hiện nay, từ đó đề xuất giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả quản lý di tích này trong thời gian tới.

3. Nhiệm vụ nghiên cứu

Để thực hiện được mục đích trên đề tài cần thực hiện những nhiệm vụ sau:

- Khái quát những vấn đề mang tính lý luận và pháp lý về quản lý di sản văn hoá.
- Nghiên cứu, tổng quan về hệ thống di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài.
- Khảo sát, phân tích đánh giá thực trạng công tác quản lý di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài.
- Đề xuất giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả công tác quản lý di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài trong thời gian tới.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu của đề tài

Đối tượng nghiên cứu là di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài và công tác quản lý di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài, huyện Việt Yên, tỉnh Bắc Giang.

Phạm vi nghiên cứu: Từ năm 2015 đến nay.

5. Phương pháp nghiên cứu

Luận văn đã sử dụng những phương pháp nghiên cứu khoa học cơ bản như:

- Phương pháp phân tích, tổng hợp, điền dã;
- Phương pháp tiếp cận liên ngành: Quản lý văn hóa, Văn hóa học, Sử học, Xã hội học, Dân tộc học...

II. Nội dung

Chương 1: KHÁI QUÁT CHUNG VỀ QUẢN LÝ DI TÍCH LỊCH SỬ VĂN HÓA VÀ DI TÍCH MỘ VÀ ĐỀN THỜ THÂN CÔNG TÀI

1.1. Một số khái niệm có liên quan

1.1.1. Di tích lịch sử văn hóa

Theo *Luật Di sản văn hóa năm 2001 được sửa đổi, bổ sung năm 2009* quy định về DTL SVH như sau: “Di tích lịch sử - văn hóa là công trình xây dựng, địa điểm và các di vật, cổ vật, bảo vật quốc gia thuộc công trình, địa điểm đó có giá trị lịch sử, văn hoá, khoa học”.

1.1.2. Di tích lịch sử văn hóa quốc gia

Theo quy định tại Khoản 2, Điều 29, *Luật Di sản văn hóa năm 2001 được sửa đổi, bổ sung năm 2009* thì di tích lịch sử - văn hoá, danh lam thắng cảnh quốc gia (sau đây gọi chung là di tích quốc gia) là di tích có giá trị tiêu biểu của quốc gia, bao gồm:

Công trình xây dựng, địa điểm ghi dấu sự kiện, mốc lịch sử quan trọng của dân tộc hoặc gắn với anh hùng dân tộc, danh nhân, nhà hoạt động chính trị, văn hóa, nghệ thuật, khoa học nổi tiếng có ảnh hưởng quan trọng đối với tiến trình lịch sử của dân tộc;

Công trình kiến trúc, nghệ thuật, quần thể kiến trúc, tổng thể kiến trúc đô thị và địa điểm cư trú có giá trị tiêu biểu trong các giai đoạn phát triển kiến trúc, nghệ thuật Việt Nam;

Địa điểm khảo cổ có giá trị nổi bật đánh dấu các giai đoạn phát triển của văn hóa khảo cổ;

Cảnh quan thiên nhiên đẹp hoặc địa điểm có sự kết hợp giữa cảnh quan thiên nhiên với công trình kiến trúc, nghệ thuật hoặc khu vực thiên nhiên có giá trị khoa học về địa chất, địa mạo, địa lý, đa dạng sinh học, hệ sinh thái đặc thù.

1.1.3. Quản lý và quản lý di tích lịch sử văn hóa

1.1.3.1. Khái niệm quản lý

Quản lý là sự tác động có tổ chức, có hướng đích của chủ thể quản lý lên đối tượng và khách thể quản lý nhằm sử dụng có hiệu quả nhất các tiềm năng, các cơ hội của tổ chức để đạt được mục tiêu đặt ra trong điều kiện biến động của môi trường.

1.1.3.2. Khái niệm quản lý di tích lịch sử văn hóa

Quản lý DTLSVH là những hoạt động hướng tới việc bảo tồn, gìn giữ các di tích chống lại sự tàn phá của thiên nhiên, con người để từ đó thực hiện các hình thức khai thác, phát huy có hiệu quả các di tích góp phần vào sự phát triển kinh tế - xã hội.

1.2. Nội dung quản lý di tích lịch sử văn hóa

Trong phạm vi nghiên cứu của đề tài, luận văn tập trung đi sâu phân tích thực trạng quản lý di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài trên một số nội dung chính sau:

1. Chủ thể quản lý và cơ chế phối hợp;
2. Nguồn lực cơ sở vật chất và tài chính;
3. Các hoạt động quản lý di tích qua các nội dung: Tổ chức thực hiện, triển khai và ban hành các văn bản; Hoạt động bảo tồn, tu bổ, tôn tạo di tích; Công tác kiểm kê di vật, cổ vật trong di tích; Hoạt động tuyên truyền, giáo dục, quảng bá di tích; Quản lý lễ hội tại di tích; Bồi dưỡng chuyên môn cho nguồn nhân lực quản lý di tích; Vai trò của cộng đồng trong bảo vệ và phát huy giá trị di tích; Công tác thanh tra, giám sát, xử lý vi phạm và thi đua khen thưởng.

1.3. Các văn bản quản lý

1.3.1. Văn bản của Trung ương

Luật Di sản văn hóa năm 2001 được sửa đổi bổ sung năm 2009;

Nghị định số 98/2010/NĐ-CP ngày 21/9/2010 của Chính phủ quy định chi tiết thi hành một số điều của Luật Di sản văn hóa và Luật Sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Di sản văn hóa;

Nghị định số 166/2018/NĐ-CP quy định thẩm quyền, trình tự, thủ tục lập, thẩm định, phê duyệt quy hoạch, dự án bảo quản, tu bổ, phục hồi DTLSVH, danh lam thắng cảnh...

1.3.2. Văn bản của địa phương

Quyết định số 11/QĐ-UBND ngày 30/01/2010, của UBND tỉnh Bắc Giang, về việc phê duyệt Quy hoạch phát triển Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Bắc Giang đến năm 2020, tầm nhìn đến năm 2030;

Chỉ thị số 06/CT-UBND, ngày 12/9/2014 của Chủ tịch UBND tỉnh Bắc Giang về việc tăng cường các biện pháp quản lý di tích và các hoạt động bảo quản, tu bổ, phục hồi di tích;

Quyết định số 32/2018/QĐ-UBND ngày 13/12/2018 Ban hành Quy định phân cấp và trách nhiệm quản lý di tích lịch sử-văn hóa, danh lam thắng cảnh; công trình tín ngưỡng, tôn giáo có tiềm năng phát triển du lịch trên địa bàn tỉnh Bắc Giang;

1.4. Khái quát địa danh và di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài

1.4.1. Xã Hồng Thái, huyện Việt Yên

Hồng Thái là một xã thuộc huyện Việt Yên, tỉnh Bắc Giang. Đây là vùng đất mang đậm truyền thống vẻ vang trong suốt chặng đường lịch sử đấu tranh dựng nước và giữ nước của dân tộc. Với những thành tựu đã đạt được là cơ sở để người dân nơi đây có quyền tự hào về truyền thống của cha ông. Đó cũng là tiền đề để các thế hệ mai sau tiếp tục bồi đắp thêm truyền thống yêu nước và cách mạng của quê hương trong những chặng đường lịch sử tiếp theo.

1.4.2. Di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài

1.4.2.1. Lịch sử hình thành và lễ hội tại di tích

Căn cứ vào các tài liệu hiện vật, đặc biệt là tư liệu Hán Nôm còn lưu giữ tại di tích, cụ thể là nội dung cây hương đá (niên hiệu Chính Hòa thứ 7-1686) hiện được đặt trong đền thờ có thể khẳng định: Mộ và đền thờ Thân Công Tài được khởi dựng từ thời Lê Trung Hưng (thế kỷ XVII).

Hằng năm, vào ngày 11 tháng 8 âm lịch lễ hội truyền thống lại được tổ chức trang trọng trong khuôn viên di tích để thể hiện lòng biết ơn thành kính đối với các vị Thánh, Thần trong tín ngưỡng dân tộc và Hán Quận Công Thân Công Tài - vị quan thời Lê Trung hưng có nhiều công lao to lớn với quê hương, đất nước.

1.4.2.2. Những giá trị cơ bản của di tích

Qua thời gian nghiên cứu, khảo sát thực địa tại di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài, xã Hồng Thái, huyện Việt Yên, tìm hiểu giá trị và các tài liệu, hiện vật có trong di tích cho thấy giá trị cơ bản của di tích được thể hiện trên các mặt sau:

- Giá trị lịch sử
- Giá trị văn hóa
- Giá trị tín ngưỡng tâm linh
- Giá trị giáo dục

1.4.3. Vai trò của quản lý đối với di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài

Vai trò của công tác quản lý đối với di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài được hiểu là công việc của nhà nước, thực hiện thông qua việc ban hành quy chế, chính sách, tổ chức triển khai, kiểm tra và giám sát việc thực hiện các văn bản quy phạm pháp luật trong lĩnh vực quản lý di tích, đồng thời nhằm góp phần phát triển kinh tế - xã hội của địa phương.

Tiểu kết

Trong chương 1, luận văn đã tập trung làm rõ một số khái niệm có liên quan đến đề tài như: Khái niệm di tích lịch sử văn hóa, di tích lịch sử văn hóa quốc gia, quản lý và quản lý di tích lịch sử văn hóa, cơ sở pháp lý

(gồm hệ thống các văn bản quy phạm pháp luật ở Trung ương và địa phương), nội dung quản lý nhà nước về di tích lịch sử văn hóa... từ đó triển khai vận dụng vào đề tài luận văn. Bên cạnh những vấn đề lý luận, luận văn cũng đã khái quát về vùng đất Hồng Thái, di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài trên mọi phương diện.

Chương 2: THỰC TRẠNG QUẢN LÝ DI TÍCH MỘ VÀ ĐỀN THỜ THÂN CÔNG TÀI

2.1. Chủ thể quản lý và cơ chế phối hợp

2.1.1. Chủ thể quản lý nhà nước

2.1.1.1. Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Bắc Giang

Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch là cơ quan chuyên môn thuộc UBND tỉnh, có chức năng tham mưu cho UBND cấp tỉnh thực hiện quản lý nhà nước trong đó có lĩnh vực về văn hóa ở địa phương, các dịch vụ công thuộc lĩnh vực quản lý của Sở và thực hiện một số nhiệm vụ, quyền hạn theo sự ủy quyền của UBND tỉnh và theo quy định của pháp luật.

2.1.1.2. Phòng Văn hóa và Thông tin huyện Việt Yên

Phòng VH&TT là cơ quan chuyên môn thuộc UBND huyện Việt Yên có chức năng tham mưu giúp UBND huyện thực hiện chức năng quản lý nhà nước trong đó có lĩnh vực về văn hóa trên địa bàn huyện; Phòng VH&TT chịu sự chỉ đạo trực tiếp của UBND huyện và chịu sự chỉ đạo, hướng dẫn và quản lý về mặt chuyên môn nghiệp vụ của Sở VH, TT & T, Sở Thông tin và Truyền thông tỉnh Bắc Giang.

2.1.1.3. Ban Quản lý di tích xã Hồng Thái

Ban QLDT xã Hồng Thái được thành lập đúng theo quy định *Chỉ thị số 06/CT-UBND, ngày 12/9/2014 của Chủ tịch UBND tỉnh Bắc Giang về việc tăng cường các biện pháp quản lý di tích và các hoạt động bảo quản, tu bổ, phục hồi di tích.* Từ đó, tổ chức kiện toàn, củng cố và phát huy hiệu quả hoạt động của các cơ quan quản lý nhà nước về di tích, các Ban QLDT từ

tính đến cơ sở.

2.1.2. Cộng đồng dân cư

Từ nhận thức cộng đồng là chủ thể sáng tạo DSVH nói chung, các DTLSVH nói riêng, chủ sở hữu DSVH có quyền tự ý thức về bản sắc văn hóa của mình và có vai trò quan trọng tới việc bảo tồn và phát huy giá trị di tích được thể hiện ngay chính trong cộng đồng. Để di tích được bảo vệ và phát huy giá trị, các nhà quản lý văn hóa đều khẳng định, cần huy động sức mạnh tổng hợp từ cộng đồng dân cư.

2.1.3. Cơ chế phối hợp

Cơ chế quản lý di tích Mộ và đền thờ Thân Công Tài được thực hiện dựa trên quy định tại *Chỉ thị số 06/CT-UBND, ngày 12/9/2014 của UBND tỉnh Bắc Giang về việc tăng cường các biện pháp quản lý di tích và các hoạt động bảo quản, tu bổ, phục hồi di tích*, theo đó việc quản lý được tổ chức theo cấp hành chính, theo chiều dọc từ tỉnh xuống các cấp, huyện/thị xã, xã, thôn/khu dân cư. Trong quá trình thực hiện quản lý di tích Mộ và đền thờ Thân Công Tài có sự thống nhất phối hợp giữa ban Sở VH,TT&DL tỉnh với Phòng VH&TT, Ban QLDT cơ sở cùng sự tham gia quản lý của cộng đồng dân cư. Trong việc phân cấp quản lý di tích thì Phòng VH&TT huyện Việt Yên là cơ quan quản lý trung gian từ cấp tỉnh đến cấp xã. Cấp xã được UBND huyện giao trách nhiệm trực tiếp quản lý di tích; UBND xã thành lập Ban QLDT cơ sở để quản lý di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài

2.2. Nguồn lực cơ sở vật chất và tài chính

2.2.1. Cơ sở vật chất

Di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài tọa lạc trên khu đất bằng phẳng, thoáng đãng, rộng rãi ở trung tâm xóm Ga, thôn Như Thiết ngoảnh hướng Nam ghé Tây. Di tích gồm có phần Mộ và Đền thờ Thân Công Tài. Đền thờ có bình đồ kiến trúc hình chữ nhật gồm 1 gian 2 chái. Hiện “di tích có tổng diện tích là 1284.3m². Về cơ bản các cấu kiện kiến trúc tại di tích Mộ

và Đền thờ Thân Công Tài đều được làm bằng chất liệu gỗ chắc khỏe và được người dân địa phương thường xuyên chăm nom, bảo vệ.

2.2.2. Nguồn lực tài chính

Nguồn lực chủ yếu cho việc bảo vệ, tôn tạo và phát huy giá trị di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài chủ yếu là từ nguồn kinh phí ngân sách nhà nước; kinh phí ngân sách cơ sở và huy động trong cộng đồng. Trong đó nguồn kinh phí ngân sách cơ sở và huy động trong cộng đồng dần dần được quan tâm và đề cao trong chính sách bảo tồn di tích.

Theo cán bộ văn hóa xã Hồng Thái: với nguồn vốn từ ngân sách nhà nước và huy động từ xã hội hóa, từ năm 2003 đến nay để tu sửa tôn tạo di tích Mộ và đền thờ Thân Công Tài là 3 tỷ đồng. Số vốn này đều là do các nhà hảo tâm và nhân dân đóng góp trong đó có cả công đức tiền và hiện vật. Việc sử dụng các nguồn vốn đều được giám sát của cộng đồng nhân dân. Các nguồn vốn được quản lý minh bạch đầy đủ và chặt chẽ đảm bảo nguồn vốn được sử dụng đúng mục đích và các hạng mục đầu tư theo đúng quy định của pháp luật.

2.3. Các hoạt động quản lý di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài

2.3.1. Triển khai thực hiện và ban hành các văn bản quản lý

Trong những năm qua, nhất là từ khi *Luật Di sản văn hoá năm 2001 được sửa đổi, bổ sung năm 2009* là cơ sở pháp lý quan trọng để đẩy mạnh việc đổi mới các hoạt động nhằm bảo vệ và phát huy giá trị DSVH ở Việt Nam. Đến nay, các văn bản hướng dẫn thi hành Luật tiếp tục được nghiên cứu, xây dựng và được Tỉnh ủy, UBND tỉnh, Sở VH,TT&DL Bắc Giang cụ thể hóa các văn bản pháp luật của nhà nước bằng việc ban hành các văn bản thể chế. UBND huyện Việt Yên, UBND xã Hồng Thái cũng đã rất tích cực phổ biến, triển khai thực hiện tới cộng đồng dân cư địa phương các loại hình văn bản này.

Các văn bản pháp lý trong lĩnh vực quản lý di tích được Trung ương, Bộ, tỉnh Bắc Giang ban hành là cơ sở để các địa phương trong đó có UBND xã Hồng Thái thực hiện tốt và hiệu quả công tác quản lý DTLSVH trên địa bàn xã nói chung, di tích Mộ và đền thờ Thân Công Tài nói riêng, góp phần vào việc gìn giữ các giá trị văn hoá truyền thống ở địa phương.

2.3.2. Hoạt động bảo tồn, tu bổ, tôn tạo di tích

Nhận thức được tầm quan trọng của việc gia cố, gìn giữ di tích, được sự quan tâm, chỉ đạo của UBND huyện Việt Yên, UBND xã Hồng Thái xác định công tác tu bổ, tôn tạo di tích chính là một nhiệm vụ trọng tâm trong công tác quản lý di tích và chiến lược phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội của địa phương.

2.3.3. Công tác kiểm kê di vật, cổ vật trong di tích

Nằm trong Chương trình “*Bảo tồn và phát huy di sản văn hóa các dân tộc tỉnh Bắc Giang giai đoạn 2011 - 2020*”, Ban QLDT Mộ và Đền thờ Thân Công Tài đã phối hợp với các cơ quan chuyên môn, đặc biệt là Bảo tàng tỉnh Bắc Giang xây dựng mẫu phiếu kiểm kê [PL4, tr.124] và nội dung chương trình triển khai đợt kiểm kê, đánh số di vật, cổ vật, linh vật tại di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài. Mỗi hiện vật đều có một phiếu kiểm kê riêng, trong phiếu có các thông tin cần thiết cho việc nhận diện, xác định niên đại, chất liệu, mô tả chi tiết kích thước, kiểu dáng, tình trạng hiện vật. Một hiện vật như vậy sẽ được kèm theo phiếu hiện vật và ảnh chụp màu và được in và dán vào phiếu ảnh.

Nhìn chung công tác kiểm kê các di vật, cổ vật tại di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài trong thời gian qua đã được quan tâm nhưng còn chưa thực sự chặt chẽ.

2.3.4. Hoạt động tuyên truyền giáo dục, quảng bá di tích

Trong những năm qua công tác tuyên truyền, phổ biến giáo dục pháp luật về DTLSVH luôn được các cấp ủy Đảng, chính quyền, mặt trận tổ

quốc và các đoàn thể nhân dân từ huyện Việt Yên đến UBND xã Hồng Thái quan tâm triển khai thực hiện như Luật DSVH, các văn bản của chính phủ, Bộ VH,TT&DL, UBND tỉnh Bắc Giang... Đặc biệt, thường xuyên cập nhật các văn bản mới ban hành và kịp thời phổ biến cho nhân dân nhằm đáp ứng nhu cầu quản lý thực tiễn.

Để thực hiện hiệu quả, Phòng VH&TT huyện Việt Yên đã tham mưu với UBND huyện có văn bản chỉ đạo hướng dẫn các xã, thị trấn trên toàn huyện, trong đó có xã Hồng Thái thực hiện tốt công tác tuyên truyền pháp luật về bảo vệ di tích.

2.3.5. Quản lý lễ hội tại di tích

Lễ hội tại di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài có số lượng người tham dự rất đông, đặc biệt là những năm tổ chức hội lớn. Thể hiện sự gắn kết hợp chặt chẽ của chính quyền - cộng đồng - dòng họ trong việc lưu giữ giá trị văn hóa truyền thống đã được lưu truyền qua nhiều thế hệ. Tại lễ hội từ xưa đến nay, công tác tổ chức và quản lý lễ hội luôn được sự quan tâm của chính quyền địa phương theo đúng các nghi thức, nghi lễ truyền thống. Nêu cao vai trò, trách nhiệm của chính quyền địa phương trong công tác quản lý, chỉ đạo và tổ chức lễ hội trên cơ sở phải đảm bảo an toàn, lành mạnh, tiết kiệm, có hiệu quả thiết thực. UBND xã Hồng Thái chỉ đạo, hướng dẫn địa phương tổ chức các lễ hội đảm bảo theo đúng quy định của pháp luật, trang trọng, thiết thực, hiệu quả; phù hợp với quy mô, nội dung của lễ hội. Không ép buộc tổ chức, cá nhân tham gia đóng góp kinh phí tổ chức lễ hội. Hạn chế sử dụng ngân sách nhà nước để tổ chức lễ hội, đẩy mạnh xã hội hóa các nguồn lực trong việc tổ chức lễ hội, thực hành tiết kiệm, chống lãng phí...

2.3.6. Bồi dưỡng chuyên môn cho nguồn nhân lực quản lý di tích

Trong những năm gần đây, UBND xã Hồng Thái rất quan tâm đến đội ngũ cán bộ làm công tác văn hóa. Hiện nay, UBND xã Hồng Thái có 01

cán bộ với chức danh là công chức văn hóa xã hội phụ trách lĩnh vực văn hóa trên địa bàn toàn xã, có trình độ đại học; về cơ bản được đào tạo đúng chuyên môn; trong các lớp tập huấn chuyên môn về quản lý DTLSVH do Sở VH,TT&DL Bắc Giang tổ chức đều được phòng VH&TT huyện Việt Yên cử đi học. Trong bộ máy Ban QLDT Mộ và Đền thờ Thân Công Tài, đồng chí cán bộ văn hóa cũng chính là một thành viên chủ chốt, ngoài ra cùng các thành viên khác ban đại diện cho địa phương cũng đồng thời là đội ngũ quản lý di tích. Trong đó, trực tiếp là cán bộ VH&TT này cũng được UBND huyện Việt Yên tập huấn qua các lớp học về lĩnh vực quản lý văn hoá, tôn giáo, tín ngưỡng tại huyện. Sau mỗi đợt tập huấn, chất lượng của đội ngũ làm công tác quản lý di tích đã được nâng cao, góp phần phát huy giá trị di tích.

Mặc dù đã có nhiều cố gắng trong việc đào tạo bồi dưỡng nâng cao nghiệp vụ chuyên môn cho cán bộ làm công tác quản lý di tích của xã nói chung, quản lý di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài nói riêng vẫn còn những khó khăn cần khắc phục trong thời gian tới.

2.3.7. Vai trò của cộng đồng trong bảo vệ và phát huy giá trị di tích

Đối với di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài, vai trò trách nhiệm của cộng đồng trong việc bảo tồn, phát huy giá trị di tích luôn được đề cao bởi cộng đồng chính là những người lưu giữ, khôi phục các phong tục, tập quán, lễ hội truyền thống, tôn giáo, tín ngưỡng dân gian gắn với di tích như: lễ hội truyền thống, các sự tích, thần tích, trò chơi dân gian... Chính các hoạt động này góp phần tạo sinh lực mới cho việc bảo vệ và phát huy các giá trị văn hóa phi vật thể cùng với bảo vệ, phát huy giá trị của di tích.

Có thể nhận định rằng, nếu dựa vào cộng đồng thì di tích sẽ được bảo vệ, phát huy. Điều này góp phần đáng kể vào sự phát triển kinh tế của địa phương. Đồng thời, bảo vệ, phát huy giá trị di tích giúp giáo dục tinh

thần yêu nước, lòng tự hào dân tộc, làm văn hóa trở thành điểm tựa tinh thần cho cộng đồng dân cư.

2.3.8. Công tác thanh tra, giám sát, xử lý vi phạm và thi đua khen thưởng

Thanh tra vi phạm về di tích chính là hoạt động giám sát. Đối với công tác quản lý di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài ngoài việc đẩy mạnh hoạt động tuyên truyền, vận động thì công tác thanh tra, giám sát góp phần nâng cao nhận thức, ý thức quản lý các hoạt động chấp hành pháp luật về di tích cũng như hoạt động tổ chức lễ hội.

2.4. Đánh giá công tác quản lý di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài

2.4.1. Ưu điểm

Nhìn chung, trong những năm qua, công tác quản lý di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài đã được các ban, ngành, chính quyền địa phương cùng quần chúng nhân dân quan tâm. Việc tuyên truyền nâng cao nhận thức của nhân dân về bảo vệ và phát huy các giá trị di tích cũng được chú trọng. Chính quyền địa phương cũng đã xây dựng quy chế phối hợp, đưa các nội dung về bảo vệ, phát huy giá trị di tích vào quy ước, hương ước để nhân dân cùng thực hiện.

2.4.2. Hạn chế

Trong công tác quản lý di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài mặc dù đã đạt được những kết quả đáng ghi nhận, nhưng bên cạnh đó hoạt động này vẫn tồn tại một số hạn chế cần khắc phục trong tương lai.

Tiểu kết

Trong chương 2 học viên đi sâu vào nghiên cứu, tìm hiểu thực trạng công tác quản lý di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài, tập trung vào một số vấn đề cơ bản: Chủ thể quản lý và cơ chế phối hợp; các hoạt động quản lý của cơ quan có thẩm quyền về quản lý di tích như:

Triển khai thực hiện và ban hành văn bản quản lý; Hoạt động bảo tồn, tu bổ, tôn tạo di tích; Công tác kiểm kê di vật, cổ vật trong di tích; Hoạt động

tuyên truyền giáo dục, quảng bá di tích; Quản lý lễ hội tại di tích; Bồi dưỡng chuyên môn cho nguồn nhân lực quản lý di tích; Vai trò của cộng đồng trong bảo vệ và phát huy giá trị di tích; Công tác thanh tra, giám sát, xử lý vi phạm và thi đua khen thưởng. Thông qua việc phân tích thực trạng quản lý di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài, học viên nêu ra những kết quả đã đạt được và mặt hạn chế, bất cập trong hoạt động quản lý này.

Chương 3: GIẢI PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ QUẢN LÝ DI TÍCH MỘ VÀ ĐỀN THỜ THÂN CÔNG TÀI

3.1. Những yếu tố tác động đến quản lý di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài

3.1.1. Yếu tố khách quan

Trong hoạt động quản lý di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài chúng ta bắt gặp những yếu tố khách quan tác động đến di tích như: Yếu tố khí hậu; Ảnh hưởng của nền kinh tế thị trường; Tác động của hoạt động nông nghiệp; Ảnh hưởng từ các hoạt động dịch vụ.

3.1.2 . Yếu tố chủ quan

Công tác quản lý; Hoạt động chuyên môn nghiệp vụ; Hoạt động tuyên truyền; Cộng đồng dân cư địa phương.

3.2. Định hướng nâng cao hiệu quả công tác quản lý di tích

3.2.1 Định hướng chung trong quản lý di tích

Tiếp tục bám sát quan điểm thống nhất vai trò quản lý di sản văn hóa thể hiện trong *Luật Di sản văn hóa*;

Thực hiện một số văn bản của Đảng và nhà nước đã ban hành về quản lý di tích;

Chấn chỉnh, có biện pháp xử lý các vi phạm trong công tác quản lý;

Quán triệt cán bộ, công chức, viên chức, người lao động thực hiện nghiêm kỷ cương, kỷ luật hành chính, kỷ luật lao động, tuyệt đối không đi lễ hội trong giờ hành chính, không dùng xe công và các phương tiện công

(hoặc thuê khoán phương tiện) tham gia lễ hội trong giờ hành chính (trừ trường hợp thuộc thành phần tham gia tổ chức lễ hội do cơ quan, tổ chức lễ hội mời; được giao thực thi nhiệm vụ).

3.2.2. Định hướng của UBND tỉnh Bắc Giang và UBND huyện Việt Yên

UBND tỉnh Bắc Giang đã ban hành một số văn bản thể hiện tính định hướng trong công tác tổ chức và quản lý di tích trên địa bàn toàn tỉnh. Theo đó, Để quá trình quản lý di tích đi đúng hướng, UBND huyện Việt Yên cần bám sát một số văn bản của Trung ương và địa phương, trong đó căn cứ vào *Chiến lược phát triển văn hoá đến năm 2020 (theo Quyết định số 581/QĐ-TTg ngày 06/5/2009 của Thủ tướng Chính phủ)*; Căn cứ *Quyết định số 11/QĐ-UBND ngày 30/01/2010 của Chủ tịch UBND tỉnh Bắc Giang* về việc phê duyệt Quy hoạch phát triển văn hóa, thể thao và du lịch tỉnh Bắc Giang đến năm 2020, tầm nhìn 2030; *Căn cứ Kế hoạch số 102/KH-UBND của UBND tỉnh thực hiện Nghị quyết số 44 của Ban Thường vụ Tỉnh ủy* về phát triển du lịch tỉnh Bắc Giang, giai đoạn 2016-2020. Trên cơ sở những văn bản này, các DTLSVH được quan tâm được coi là những điểm du lịch lịch sử, văn hóa đầy tiềm năng, có khả năng thu hút du khách khi có các giải pháp trùng tu, tôn tạo, bảo vệ và đầu tư đúng mức.

3.3. Giải pháp nâng cao hiệu quả quản lý di tích

3.3.1. Nhóm giải pháp đối với chủ thể quản lý

3.3.1.1. Nâng cao nhận thức và trách nhiệm của cơ quan quản lý

Các cấp ủy Đảng, Chính quyền, Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể các cấp, các ngành ở địa phương có liên quan cần quán triệt sâu sắc, thấm nhuần quan điểm, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của nhà nước về quản lý, bảo tồn và phát huy giá trị di tích; tăng cường công tác tuyên truyền cho mọi tầng lớp trong xã hội nhận thức đúng về vị trí, vai trò tầm quan trọng của di tích nói riêng, di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài nói

riêng. Từ đó có những hành động cụ thể trong công tác chỉ đạo, điều hành, ban hành văn bản quản lý thiết thực, hiệu quả để bảo vệ di tích này ngày một tốt hơn.

3.3.1.2. Nâng cao hiệu quả phối hợp giữa các phòng, ban chức năng và cộng đồng dân cư nơi có di tích

Di tích là nơi sinh hoạt văn hóa tín ngưỡng, tôn giáo chung của cộng đồng, có ý nghĩa to lớn trong việc giáo dục cho nhân dân, nhất là thế hệ trẻ về truyền thống yêu nước của dân tộc ta. Trong thời gian tới để di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài được quản lý tốt hơn nữa cần sự tham gia, phối kết hợp chặt chẽ giữa các phòng ban, chức năng của huyện với ngành VH&TT và UBND xã Hồng Thái, Ban QLDT cơ sở, cộng đồng dân cư để thực hiện nhiệm vụ nâng cao hiệu quả quản lý di tích:

Vai trò của cộng đồng trong việc bảo vệ, giữ gìn di tích là rất lớn. Nhân dân là người tham gia sáng tạo, bảo tồn và trao truyền các giá trị văn hóa cho các thế hệ sau. Nếu họ có ý thức tốt sẽ cùng chính quyền góp phần nâng cao hiệu quả của công tác quản lý di tích. Vì vậy, rất cần các hình thức tuyên truyền để nâng cao nhận thức và ý thức cộng đồng trong việc bảo tồn, phát huy giá trị di tích ở địa phương.

3.3.1.3. Tăng cường công tác đào tạo, bồi dưỡng và phát triển nguồn nhân lực

Để công tác QLDT đạt hiệu quả thì trước hết đội ngũ cán bộ văn hóa phải có trình độ chuyên môn cao mới có thể tham mưu cho các cấp quản lý những giải pháp tối ưu nhất. Vì vậy, UBND xã Hồng Thái cần kiến nghị UBND huyện Việt Yên để đề xuất UBND tỉnh Bắc Giang tăng cường cán bộ biên chế làm công tác chuyên môn về QLDT cho UBND xã Hồng Thái, chú trọng nâng cao trình độ cho cán bộ quản lý, cán bộ chuyên môn làm công tác bảo tồn di tích, thực hiện tốt các giải pháp kiện toàn tổ chức bộ máy quản lý DTLSVH. Điều này không chỉ nhằm hạn chế và khắc phục những tồn tại,

bất cập hiện nay mà còn góp phần tạo tiền đề và cơ sở cho việc thực hiện những kiến nghị khác nhau về chuyên môn, nghiệp vụ ở địa phương.

UBND xã Hồng Thái cũng cần chú trọng công tác bồi dưỡng, nâng cao trình độ cán bộ quản lý, cán bộ chuyên môn làm công tác bảo tồn di tích. Đồng thời xây dựng kế hoạch cử cán bộ đi đào tạo ở trình độ cao hơn về chuyên ngành quản lý di sản, hoặc theo học các khóa học về QLDT do các cơ quan chuyên môn và các trường đại học chuyên ngành tổ chức.

3.3.1.4. Tăng cường công tác thanh tra, giám sát, xử lý vi phạm và thi đua khen thưởng

Để công tác quản lý DTLSVH đạt hiệu quả hay không thì vai trò, trách nhiệm của hoạt động thanh tra, kiểm tra của Phòng VH&TT huyện là rất cần thiết, thậm chí phải thực hiện kế hoạch kiểm tra thường xuyên đối với các di tích nhằm phát hiện và ngăn chặn kịp thời những sai phạm về di tích. Công tác thanh tra, kiểm tra cần được Phòng VH&TT huyện xây dựng kế hoạch từng quý, từng năm. Nội dung thanh tra dựa trên chức năng và cơ chế phối hợp thanh tra kiểm tra.

Công tác khen thưởng trong việc bảo tồn phát huy giá trị di tích nhằm tuyên truyền, động viên, khích lệ hoặc răn đe kịp thời đối với các tổ chức, cá nhân có hành vi xâm phạm di tích. Từ đó nâng cao tính trách nhiệm tham gia bảo vệ và phát huy di tích ngày hiệu quả cao hơn. Công tác thi đua khen thưởng và xử lý kỷ luật cần phải được làm thường xuyên, định kỳ theo từng quý, 6 tháng, một năm, hoặc theo vụ việc.

3.3.2. Nhóm giải pháp đối với nguồn lực tài chính và cơ sở vật chất

3.3.2.1. Bổ sung và sử dụng hiệu quả nguồn lực tài chính

Để thực hiện tốt công tác quản lý đối với di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài có hiệu quả, Phòng VH&TT huyện Việt Yên cần tham mưu cho UBND huyện Việt Yên về việc xây dựng quy chế, chính sách tài chính trong việc đầu tư tôn tạo và phát huy giá trị di tích trong đó chỉ rõ chức

năng, nhiệm vụ và quyền hạn của người đầu tư được làm những gì, trách nhiệm ra sao? Nếu quy chế đó sớm được ban hành thì hiệu quả trong việc thu hút các doanh nghiệp tham gia vào việc đầu tư bảo tồn, tôn tạo cho di tích này sẽ được nâng cao. Điều đó vừa đem lại nguồn kinh phí để đầu tư cho tu bổ di tích hàng năm, đồng thời cũng tạo cơ sở nền tảng cho quá trình phát triển kinh tế du lịch ở địa phương. Việc xây dựng chính sách tài chính đúng mức sẽ thúc đẩy công tác bảo tồn giá trị của di tích đạt hiệu quả cao hơn và cũng giúp công tác quản lý được dễ dàng hơn.

3.3.2.2. Tăng cường cơ sở vật chất cho di tích

Trước mắt, Phòng VH&TT huyện Việt Yên cần xác định việc xây dựng kế hoạch phát triển di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài là một trong những di tích trọng điểm do đó cần phối hợp với Ban QLDT xã Hồng Thái tiến hành khảo sát thực địa tại di tích để lập kế hoạch tu bổ, tôn tạo di tích nhằm gìn giữ và phát huy giá trị của di tích trong những giai đoạn tiếp theo. Từ đó đưa ra kế hoạch thực hiện cụ thể và phù hợp với tình hình thực tế của địa phương.

Trên cơ sở việc lập quy hoạch di tích đồng thời cần tiến hành xây dựng cơ sở hạ tầng giao thông tới di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài giúp du khách thuận tiện trong quá trình đi lại, cải tạo môi trường xung quanh di tích.

3.3.3. Nhóm giải pháp về bảo tồn và phát huy giá trị di tích

3.3.3.1. Tăng cường thực hiện và vận dụng triệt để các văn bản vào trong quản lý

Thực hiện tốt việc phân cấp quản lý di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài theo hướng: Chính quyền các cấp thực hiện chức năng quản lý nhà nước đối với di tích theo Luật DSVH; Ngành VH,TT&DL quản lý chuyên môn và chịu trách nhiệm tham mưu giúp UBND các cấp trong việc bảo tồn và phát huy giá trị của di tích này.

3.3.3.2. Đẩy mạnh xã hội hóa hoạt động bảo tồn và phát huy giá trị di tích

Việc đẩy mạnh xã hội hóa công tác tu bổ, tôn tạo di tích có ý nghĩa hết sức quan trọng không chỉ tạo được nguồn lực tài chính nhằm khơi thông mọi nguồn lực, mà còn có ý nghĩa quan trọng trong công việc giáo dục truyền thống, nâng cao ý thức bảo vệ di tích lịch sử trong nhân dân.

Sở VH,TT&DL Bắc Giang cần phối hợp chặt chẽ với các cấp, các ngành trong việc tuyên truyền, vận động, huy động các nguồn lực từ nhân dân về quản lý, bảo tồn và phát huy tốt giá trị của di tích. Di tích được tu bổ, tôn tạo, chống xuống cấp bằng nguồn XHH cần được thực hiện theo đúng quy định của pháp luật; bảo quản, giữ gìn tối đa được yếu tố gốc; nâng cao tính bền vững, sự tồn tại lâu dài của di tích.

3.3.3.3. Tăng cường công tác bảo vệ di vật, cổ vật trong di tích

Nâng cao vai trò, trách nhiệm của chính quyền các cấp: UBND huyện Việt Yên cần chỉ đạo ngành VH&TT, UBND xã Hồng Thái, Ban QLDT Mộ và Đền thờ Thân Công Tài và các ban, ngành chức năng có liên quan trong việc xây dựng kế hoạch, phương án bảo vệ di vật, cổ vật cho di tích này. Tổ chức các lớp tập huấn nghiệp vụ cho những người làm công tác trông nom, bảo vệ tại di tích và những công việc có liên quan. Thường xuyên kiểm tra, rà soát phương án bảo vệ tại di tích phòng chống cháy nổ và xâm hại di tích. Tổ chức các buổi tọa đàm về hoạt động quản lý, bảo tồn và phát huy giá trị tại di tích, qua đó định hướng công tác bồi dưỡng chuyên môn nghiệp vụ về quản lý, bảo tồn và khai thác sử dụng di tích đối với các thành viên của Ban QLDT Mộ và Đền thờ Thân Công Tài, phòng VH&TT huyện Việt Yên, UBND xã Hồng Thái.

3.3.3.4. Giải pháp nâng cao hiệu quả hoạt động tuyên truyền quảng bá di tích

Đa dạng hóa các hình thức tuyên truyền, giáo dục cho mọi tầng lớp

nhân dân bảo vệ di tích như thiết kế tờ rơi, tập gấp, đưa ra một số thông tin chung để giới thiệu về di tích; Xây dựng trang Website về di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài trên Website của cổng thông tin điện tử huyện Việt Yên, Sở VH,TT&DL Bắc Giang nhằm giới thiệu cho đông đảo nhân dân cả nước biết về di tích này; Đẩy mạnh hoạt động du lịch để khai thác, phát huy giá trị di tích; Tăng cường quảng bá trên các phương tiện thông tin đại chúng

3.3.3.5. Đẩy mạnh công tác tổ chức và quản lý lễ hội

Nhận thức được vai trò to lớn của lễ hội tại di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài trong đời sống văn hóa cộng đồng, Đảng ủy, chính quyền xã Hồng Thái phối hợp với ngành VH&TT huyện Việt Yên tiến hành khôi phục lại các hoạt động có trong lễ hội ở di tích Mộ và đền thờ Thân Công Tài. Trong đó cần phải có các giải pháp cụ thể sao cho lễ hội thực sự phát huy được hết vai trò và giá trị trong đời sống văn hóa tinh thần của nhân dân địa phương

Đối với lễ hội tại di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài, cần phục hồi đầy đủ các nghi lễ cũng như diễn trình của lễ rước, các trò chơi dân gian là một việc làm rất quan trọng để tạo điểm nhấn riêng biệt cho lễ hội của địa phương mình.

Tăng cường hoạt động tuyên truyền, quảng bá về lễ hội và di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài trên các phương tiện thông tin đại chúng, hệ thống loa phát thanh ở thôn, xã để đông đảo nhân dân được biết tới và hiểu hơn về ý nghĩa, giá trị của di tích này.

3.3.3.6. Phát huy vai trò của cộng đồng trong quản lý di tích

Cần phát huy vai trò của cộng đồng trong công tác xã hội hóa quản lý, bảo tồn và phát huy giá trị di tích, thông qua đó nhằm huy động nhân dân cùng chính quyền tham gia giữ gìn, tu bổ di tích; kiểm tra giám sát các hoạt động tu bổ, kinh doanh dịch vụ trong những ngày diễn ra lễ hội tại di tích.

Chính quyền địa phương cần quan tâm bảo vệ di tích và khuyến

khích người dân cùng tham gia.

Để công tác xã hội hóa tu bổ di tích được thành công, chính quyền cần có sự hỗ trợ kinh phí ban đầu, tạo điều kiện cho người dân bảo vệ và phát huy giá trị di tích. Đồng thời cần phải tạo điều kiện cho người dân được hưởng lợi từ di tích, có biện pháp chia sẻ lợi ích bằng các hình thức điều tiết, hỗ trợ phù hợp.

Tiểu kết

Trong chương 3, để khắc phục những hạn chế và phát huy được thế mạnh trong công tác quản lý di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài, đồng thời có định hướng hiệu quả học viên đã đưa ra một số nhóm giải pháp: Nhóm giải pháp đối với chủ thể quản lý; Nhóm giải pháp đối với nguồn lực tài chính và cơ sở vật chất; Nhóm giải pháp về bảo tồn và phát huy giá trị di tích... nhằm góp phần giải quyết và khắc phục những tồn tại nói trên trong thời gian tới.

KẾT LUẬN

Trong thời gian qua, hoạt động quản lý di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài đã đạt được những kết quả đáng ghi nhận. Tuy nhiên, bên cạnh những thành tựu vẫn tồn tại một số hạn chế về công tác quản lý. Trên cơ sở nghiên cứu, phân tích, khảo sát thực tế về thực trạng công tác quản lý di tích từ năm 2015 đến nay học viên đã đưa ra ba nhóm giải pháp nhằm khắc phục những tồn tại trong hoạt động quản lý di tích Mộ và Đền thờ Thân Công Tài, xã Hồng Thái, huyện Việt Yên, tỉnh Bắc Giang nhằm bảo tồn và phát huy giá trị di tích đồng thời góp phần phát triển kinh tế, văn hóa - xã hội ở địa phương.

TÀI LIỆU THAM KHẢO